

ABORDAREA TIPURILOR DE TEXTE

TEXTUL LITERAR. TEXTUL NONLITERAR

Clasa a III-a

Clasa a IV-a

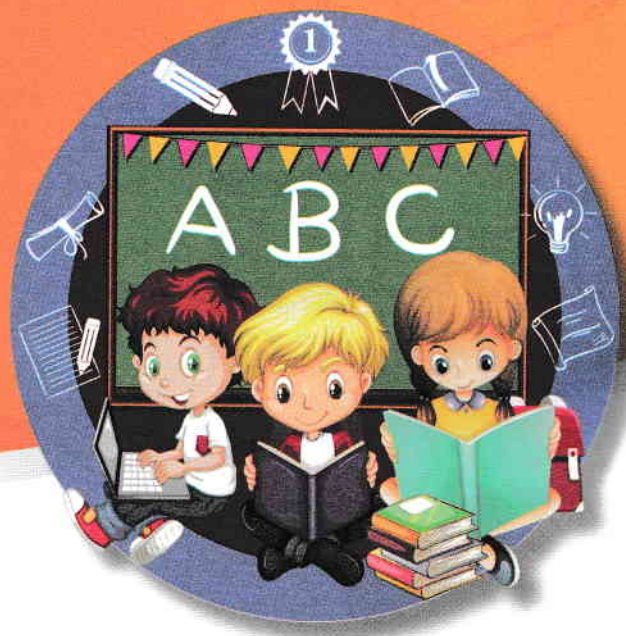
Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

ABORDAREA TIPURILOR DE TEXTE

TEXTUL LITERAR. TEXTUL NONLITERAR

Clasa a III-a

Clasa a IV-a

TEXTUL LITERAR

Textul narativ	7
Textul în versuri	21

TEXTUL NONLITERAR

Textul informativ	36
Textul funcțional	
▪ Cartea poștală	44
▪ E-mailul	52
▪ Jurnalul	56
▪ Articolul de ziar/revistă. Articolul de dicționar	64
▪ Biletul	70
▪ Scrisoarea	76
▪ Felicitarea	84
▪ Invitația	91
Textul publicistic	
▪ Afișul	95
▪ Reclama	99
▪ Fluturașul/Flyerul	104
Alte tipuri de texte nonliterare	110

TEXTUL LITERAR
TEXTUL NARATIV. TEXTUL ÎN VERSURI

TEXTUL LITERAR. TEXTUL NARATIV

I - ORIENTARE. SPARGE GHEAȚA!

Șapte stele multicolore au alunecat într-o dimineață de pe boltă și au căzut pe Pământ. Au încercat să se înalțe din nou, fluturându-și razele, dar zadarnic. Simțindu-se într-un loc străin și îndepărtat, au început să plângă.

Și lacrimile stelei albastre au colorat mările și văzduhul; iarba și pădurea și-au luat culoarea din lacrimile stelei verzi; florile au îmbinat culorile celorlalte stele. Lumea devenea tot mai frumoasă pe Pământ, dar stelele nu-și încetau plânsul.

Viețuitoarele s-au strâns toate înduioșate și au încercat să le ajute. Păsările s-au oferit să le înalțe pe aripile lor. Dar în scurtă vreme au fost învinse de atâta înălțime. Au mulțumit pentru frumosul penaj cu care s-au ales din nobila încercare și au cerut sfatul altor ființe.

Împăratul Păianjenilor veni în sfârșit, după multă gândire, cu o idee.

— Numai singure vă veți putea salva — le zise. Pentru aceasta, timp de șapte ani învățați să toarceți fir din propriile lacrimi. Apoi, vă veți urca pe vârful cel mai înalt și veți înălța un pod de pânză subțire până la cer.

Așa făcură. Și când viețuitoarele pământului văzură calea multicoloră înălțată pe cer, știură că stelele în sfârșit ajunseră iarăși la casa lor. Se bucurară, dar le păru și rău, pentru că le îndrăgiseră foarte.

Își alinară părerea de rău privind culorile cu care stelele înzestraseră Pământul. Când și când, după ce ploaia spăla văzduhul, pământenii revedeau cu nostalgie podul stelelor colorat în roșu, portocaliu, galben, verde, albastru, indigo și violet. Îi dădură numele de CURCUBEU, semnul apropierii dintre Pământ și Cer.

(Povestea curcubeului, Bucur Milesco)

I.1 - BANCA DE CUVINTE

- **TEXTUL** este un lanț de enunțuri legate prin înțeles. Textul are **titlu** și **autor**.

I.2 - BANCA DE INFORMAȚII

- **Textul narativ** este textul în care autorul își exprimă ideile, gândurile, sentimentele prin intermediul **personajelor** și al **întâmplărilor**. Textul narativ este un **text literar**: personajele, faptele nu sunt reale, ci imaginate de către scriitor.
- Un **text narativ** cuprinde un șir de întâmplări povestite într-o anumită ordine. Aceasta este o **narațiune/povestire**. Fiecare întâmplare corespunde unei părți din text care se numește **fragment**. Fiecare fragment nou începe cu alineat.
- Enunțurile prin care răspundem la întrebările referitoare la un text, în ordinea în care s-au petrecut faptele, întâmplările, alcătuiesc **povestirea orală** a textului.

Delta, după câte știu, seamănă cu lacul cel cenușiu, unde pelicanul stă toată ziua grav, așteptând fotograf. Ca să-și iasă poza bine, nici nu se mișcă din loc. Și ține și-un pește în cioc. Dar râdea un guguștiuc, cică peștele-i de cauciuc! Aici, în Deltă, vedeți, pe lângă foarte mulți pelicani, mai există și lișițe, nagâți și cormorani.

O, aici sunt toate păsările de pe pământ (dacă nu și ceva în plus, adică păsările din Luna de sus). S-au adunat în aceste locuri pline de vrajă, ca să facă plajă. Eu mai cred că ele bat mările și poienele până aici și ca să-și arate penele. Pentru că, anual, în Delta Dunării se deschide, pentru o lună și jumătate, Expoziția păsărilor neîmpăiate. Nu vedeți că toate au sprâncenele și penele care mai de care mai frumos colorate?

Unele și le vopsesc cu verdeața de alge din fluviul Gange, altele cu untură de crocodil din Nil, sau mai știu eu cu ce boia din Africa. După aceea își lustruiesc penele cu un pluș și își fac ciocul cu ruj. Bineînțeles, la sfârșitul sezonului pasărea cea mai frumoasă primește premiu o broască țestoasă.

Intrăm acum într-o pădure unde nu cresc mure. Copacilor înalți, care au în vârf un pământuf, li se spune în limba deltei "stuf". În fiecare dimineață, aici e raiul puilor de rață, de nagâț și de bătlan. Trestii le țin loc de tobogan. Se suie unul în capul altuia până când ultimul ajunge în vârful trestiei, cea mai înaltă, și de-acolo alt pui îi dă brânci în baltă. Acolo încep să bea apă – nu ca să se înecă, ci, așa, le place, că e rece. Să știți: păsările astea toate știu de mici să înoate. Cineva spunea un lucru nou: că ele ar învăța să înoate chiar în ou. Cică în fiecare găoace cartea de citire zace. Când puiul de rață învață pe de rost totul, sparge coaja cu ciocul. Și cât e el de pui, toată balta e a lui.

Ce să vă mai spui? Apa asta, pe care plutește plaurul, e scumpă ca aurul. În primul rând, e dulce, de la cercul de la suprafață, rotund, și până la ierburile de la fund. Și apa dulce mult aduce. Unde mai pui aceste păsări și acești pui, acești pești, de care nu ai loc să te-nvârtești; și acești brotaci care scot limba la fluturi și la gândaci! Vedeți stuful că-și scutură pământul? Ei, aflați că eu, cu o șmecherie, pot scoate din stuf hârtie. C-am aflat că-n fiecare trestie ce se leagănă peste mal stau coli de hârtie sul. Dacă ești scriitor ești fericit: cu o trestie de-asta te-ai procopsit. Scoți tot papyrusul din ea seara, și trestia se umple la loc dimineața. Pe o trestie de-asta îți poți mâzgăli, cum vrei, toată viața.

(De-a Delta Dunării, Marin Sorescu)

I.2 - BANCA DE INFORMAȚII

- Textul „De-a Delta Dunării” este un **text narativ cu rimă** (cuvinte care „sună la fel” la final: „știu” – „cenușiu”, „guguștiuc” – „cauciuc”, „pădure” – „mure”).

Respect pentru oameni și cărți

II - ACHIZIȚIE

PROCEDEAZĂ CA MINE!

TEXT NARATIV

prezintă
întâmplări
imaginare

personaje
reale sau
imaginare

reale, dar
 prezentate din
 punctul de vedere
 al autorului sau al
 personajelor

conține
expresii
deosebite

apar
descrierea,
narațiunea,
dialogul

III - APLICARE

1. CITEȘTE CU ATENȚIE TEXTUL.

V-am povestit, dragii mei, despre lupta de la Călugăreni. Dar eu gândesc că voi ați vrea să știți mai mult, despre Mihai voievod și de ce a meritat el numele de Viteazul.

V-am spus că Mihai era stângaci, iar în luptă folosea mai ales o bardă cu două tășuri. O mânua cu o iuțelă de fulger și cu neîntrecută dibăcie. Avea în el atâta agerime, putere și mânie, încât orice dușman îi apărea în față, oricât de puternic ar fi fost, tot nu i se putea împotrivi: cădea trăznit de barda lui cu două tășuri.

La sfârșitul bătăliei de la Călugăreni, după ce Sinan pașa, scos din mocirla în care căzuse, a dat poruncă de retragere, s-a aflat un pașă, adică un general turc, mai viteaz decât toți, care nu voia să creadă că ai lui puteau fi înfrânți. Se numea Hasan și era vestit de puternic și iscusit în luptă. [...]

Înțelegând că românul e mai iscusit în luptă ca dânsul, Hasan pașa s-a răsucit cu cal cu tot și a împușcat-o la goană pe lângă marginea pădurii. [...]

<Stai, pașă!... striga voievodul. Stai, să ne batem în luptă dreaptă!... Nu fugi ca un iepure fricos.>

(Mihai Vodă și Hasan Pașa – fragment, Dumitru Almaș)

Respect pentru oameni și cărți

- 1.1. **ASALTUL DE IDEI!** Scrie tot ce îți trece prin minte când auzi cuvântul **UNIRE** (din orice domeniu: limba română, științe, matematică, istorie, geografie, educație civică).

- 1.2. **CADRANUL** Completează *cadranul*, scriind povestirea textului dat care să corespundă părților: *Început, Continuare, Urmare, Sfârșit*.

SFÂRȘIT

ÎNCEPUT

Mihai Vodă și Hasan Pașa
– fragment, Dumitru Almaș

URMARE

CONTINUARE

Respect pentru oameni și cărți

1.3. **REȚEAUA PERSONAJELOR!** Identifică în text și scrie cuvinte și expresii care îl caracterizează pe Mihai Viteazul sau faptele lui, în casetele date.

Mihai Viteazul
(1558-1601)

1.4. Pe baza informațiilor extrase la exercițiul anterior, redactează o compunere de 10-12 rânduri, în care să conturezi portretul voievodului Mihai Viteazul. Dă-i un titlu potrivit!

---

2. CITEȘTE CU ATENȚIE TEXTUL.

Ștefan cel Mare îndrăgise plaiurile Moldovei încă din copilărie. **Îi plăcea să se joace cu copiii răzeșilor. Toți îi spuneau Ștefaniță sau Ștefanucă, și era bucuria lor când venea prin părțile Trotușului Mic. Îndesat, sprinten și ager, nu-l putea nimeni întrece în aruncarea săgeților către ulii. Avea ochi albaștri, părul inelat. Purta și zale ușoare. Și niște piteni frumoși.**

Așa îl aducea părintele său, Bogdan voievod, dinainte, pe șa, arătându-i frumuseți și bogății pe întinsurile patriei, de la Suceava-n jos, dar lui Ștefan îl plăceau cel mai mult împrejurimile Borzeștilor, unde se afla un stejar uriaș, rotund în coroană, gros cât să-l cuprindă patru oameni. Acolo se aduna Ștefan cu copiii de prin partea locului. Toți dădeau chiote că s-au întâlnit, îndată începea joaca. După ce se minunau de dibăcia lui Ștefan la săgetarea uliilor, prindeau să se joace „de-a tătarii”. Se despărteau în două cete: cei din ceata lui Ștefan erau moldovenii, cei din ceata a doua erau tătarii, în frunte cu puilul de răzeș Mitruț. [...]

Glasurile copiilor din Borzești s-amestecau cu glasurile păsărilor, și parcă era ziua aceea un imn închinat frumuseților nemuritoare ale firii. Deodată prima ceată de copii, în frunte cu Ștefaniță, s-a ascuns la pândă într-o pădurice. Cealaltă, în frunte cu Mitruț, s-a ascuns după un deal, pe unde năvăleau de obicei tătarii cei adevărați. Apoi s-a arătat Mitruț, ca un han tătăresc ce se prefăcea că este, iscodind cu ochii împrejurimile stejarului. La un chiot al lui, copiii s-au aruncat în năvală, umplând valea de veselia strigătelor. A ieșit și ceata lui Ștefaniță din pădure, și săgețile de trestie vâjâiau ușurel, întrecându-se cu bâzâitul bondarilor. Bătălia a durat aproape un ceas. Tare era Ștefaniță, tare și Mitruț, dar până la urmă Ștefaniță a ieșit biruitor. [...]

Au prins să bată clopotele de furtună. Oamenii apucau spre codru, ori înșfăcau parii afumați la capăt, furcile, coasele și topoarele, gata de apărare. Pretutindeni s-auzeau țipetele copiilor și-ale femeilor:

– Tătarii!... vin tătarii!... Și băteau mai tare clopotele. [...]

– Niciodată să nu uiți, fiul meu... îi spunea voievodul. Copilul din Borzești trebuie răzbunat! [...]

– Niciodată n-am să uit, tată... a răspuns Ștefaniță. Pe Mitruț am să-l răzbun eu, cu mâna mea! Dacă trăiește hanul până cresc eu mare, îl spânzur de stejarul din Borzești...

(Eusebiu Camilar, Stejarul din Borzești - fragment)

2.1. Completează tabelul cu informațiile solicitate, bazându-te pe informațiile găsite în textul citit.

INFORMAȚIA	DE CE CREZI ACEASTA?	CE ARGUMENTE AI?
Ștefan cel Mare a îndrăgii plaiurile Moldovei.	_____	_____
Ștefan a făcut o promisiune tatălui său.	_____	_____

Respect pentru oameni și cărți

2.2. Scrie din text care erau însușirile fizice și morale ale lui Ștefan.

ÎNSUȘIRI FIZICE	ÎNSUȘIRI MORALE (SUFLETEȘTI)
	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

2.3. **DAMANU** Completează casetele, conform cerințelor: două însușiri ale lui Ștefan cel Mare; propoziție din patru cuvinte despre Ștefan cel Mare; trei acțiuni ale lui Ștefan cel Mare; cuvântul concluzie despre Ștefan cel Mare.

